



VADLĪNIJAS UZŅĒMĒJIEM PREČU UN PAKALPOJUMA PIEKĻŪSTAMĪBAS LIKUMA PIEMĒROŠANAI

2025

Vadlīnijas Preču un pakalpojumu piekļūstamības likuma piemērošanai uzņēmējiem

1. Ievads.....	2
2. Piekļūstamības jēdziens.....	3
3. Preces un pakalpojumi, uz kuriem attiecināmas piekļūstamības prasības.....	4
4. Būtiskas izmaiņas un nesamērīgs slogs.....	6
5. Pienākumi ražotājiem, pilnvarotajiem pārstāvjiem, importētājiem, izplatītājiem.....	8
5.1. Pienākumi ražotājiem.....	9
5.2. Pienākumi pilnvarotajiem pārstāvjiem.....	10
5.3. Pienākumi importētājiem.....	11
5.4. Pienākumi izplatītājiem.....	11
6. Pienākumi pakalpojumu sniedzējiem.....	12
7. Rīcība gadījumos, kad saimnieciskās darbības veicējs neizpilda prasības attiecībā uz piekļūstamības prasību ievērošanu precēm.....	13
8. Rīcība gadījumos, kad pakalpojuma sniedzējs neizpilda prasības attiecībā uz piekļūstamības prasību ievērošanu pakalpojumiem.....	15

1. Ievads

Šīs vadlīnijas ir izstrādātas, ņemot vērā Ekonomikas ministrijai doto uzdevumu, kas izriet no Saeimā pieņemtā [Preču un pakalpojumu pieklūstamības likuma](#) (turpmāk – Likums) protokollēmumā minētā - “Ekonomikas ministrijai līdz 2025. gada 27. jūnijam sagatavot un publicēt vadlīnijas par Preču un pakalpojumu pieklūstamības likuma piemērošanu attiecībā uz mikrouzņēmumiem”. Ņemot vērā, ka Likuma prasības attiecināmas ne tikai uz mikrouzņēmumiem, vadlīnijas izstrādātas, lai veicinātu uzņēmēju¹ - saimnieciskās darbības veicēju (preču ražotāju, pilnvaroto pārstāvju, importētāju, izplatītāju, pakalpojumu sniedzēju) izpratni par tiem saistošo pienākumu izpildi attiecībā uz pieklūstamības prasību nodrošināšanu precēm un pakalpojumiem.

2010. gada 1. martā Latvija ratificēja ANO Konvenciju par personu ar invaliditāti tiesībām (turpmāk – ANO konvencija), un tā Latvijā stājās spēkā 2010. gada 31. martā. ANO konvencijas mērķis ir nodrošināt, lai personas ar invaliditāti varētu izmantot savas tiesības tāpat kā ikviena cita persona. Tas ietver arī atbilstošu pasākumu veikšanu, lai nodrošinātu, ka sabiedrībai sniedzamie privātā sektora pakalpojumi un preces, ar kurām tiek sniegti šie pakalpojumi, ir pieejami arī personām ar invaliditāti.

Eiropas Parlaments un Padome 2019. gada 17. aprīlī pieņēma direktīvu Nr. 2019/882 par produktu un pakalpojumu pieklūstamības prasībām (turpmāk – Direktīva). Lai Latvijā pārņemtu Direktīvas prasības, 2023. gada 16. martā ir pieņemts Likums, kā arī [2024. gada 27. februārī pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr. 128 “Preču un pakalpojumu pieklūstamības prasības”](#) (turpmāk – Noteikumi), kuri stājas spēkā 2025. gada 28. jūnijā.

Normatīvā regulējuma mērķis ir veicināt preču un pakalpojumu pieklūstamību personām ar invaliditāti un visām personām, kurām ir ilgstoši fiziski, garīgi, intelektuāli vai maņu traucējumi, kas mijiedarbībā ar dažādiem šķēršļiem var apgrūtināt šo personu pilnvērtīgu un efektīvu līdzdalību sabiedrības dzīvē vienlīdzīgi ar citiem.

Vienlaikus normatīvā regulējuma mērķis ir, lai noteiktās pieklūstamības prasības precēm un pakalpojumiem, tostarp digitālajā vidē, labvēlīgi ietekmētu ne tikai personu ar invaliditāti iekļaušanās iespējas sabiedrībā, bet arī dotu ieguvumu daudz plašākam personu lokam – vecāka gadagājuma cilvēkiem, cilvēkiem ar uztveres īpatnībām, lasīšanas grūtībām, autiskā spektra traucējumiem, kā arī cilvēkiem ar funkcionēšanas ierobežojumiem, piemēram, lūzumiem, pasliktinātu redzi vai dzirdi.

Likums paredz izņēmumus attiecībā uz pieklūstamības prasību ievērošanu saimnieciskās darbības veicējiem, kuri klasificējas kā mikrouzņēmumi. Līdz ar to šīs vadlīnijas paredzētas arī, lai palīdzētu uzņēmējiem – saimnieciskās darbības veicējiem izprast, kuras Likumā noteiktās prasības attiecībā uz pieklūstamības prasību ievērošanu būs attiecināmas un kuras nebūs attiecināmas.

¹ [Eiropas Parlamenta un Padomes 2019. gada 20. jūnija Regulā Nr. 2019/1020 par tirgus uzraudzību un produktu atbilstību un ar ko groza Direktīvu 2004/42/EK un Regulas \(EK\) Nr. 765/2008 un \(ES\) Nr. 305/2011](#) 3. panta 13. punktā minētā definīcijā “uzņēmējs” ir ražotājs, pilnvarotais pārstāvis, importētājs, izplatītājs, izpildes pakalpojumu sniedzējs vai jebkura cita fiziska vai juridiska persona, kurai ir pienākumi saistībā ar produktu ražošanu vai to, lai produktus darītu pieejamus tirgū vai nodotu ekspluatācijā, saskaņā ar attiecīgajiem Savienības saskaņošanas tiesību aktiem

2. Pieklūstamības jēdziens

Pieklūstamība nozīmē, ka preces un pakalpojumi ir izmantojami personām ar invaliditāti un citām personām ar funkcionēšanas ierobežojumiem tikpat līdzvērtīgi kā citiem lietotājiem.

Preces un pakalpojumi ir uzskatāmi par pieklūstamiem, ja tie ir:

- lietojami ierastā veidā un bez īpašām grūtībām;
- sasniedzami un saprotami dažādiem lietotājiem;
- savietojami ar palīgtechnoloģijām (piemēram, ekrāna lasītājiem);
- atbilst prasībām par tekstu alternatīvām un vizuālo un audio saturu pieejamību.

Kā piemēram, lietošanas instrukcijām un brīdinājuma informācijai jābūt pieejamām vairākos formātos, piemēram, gan tekstā, gan audio, lai to varētu uztvert arī cilvēki ar redzes traucējumiem.

Vispārīgas pieklūstamības prasības Likuma darbības jomā ietilpstošajām precēm, preces iepakojumam un instrukcijai, pakalpojumiem, vienotajam ārkārtas palīdzības izsaukuma numuram "112", preču un pakalpojumu iezīmēm, elementiem un funkcijām, funkcionālā snieguma kritērijiem noteiktas Noteikumos.

Noteikumi nosaka arī konkrētas pieklūstamības prasības precēm:

- pašapkalpošanās termināļiem (teksta-runas tehnoloģija, iespēja lietot personīgās austiņas, ekrāna kontrasta mainīšana, iespēja pagarināt darbību laiku un citas),
- elektroniskajiem lasītājiem (teksta-runas tehnoloģija),
- kā arī viedtālruniņiem un citām sakaru ierīcēm (pieklūstamības komponenti lietotāja piekļuvei, atlasei, kontrolei, personalizēšanai, kā arī pārraidei uz palīgierīcēm)
- un citas.

Attiecībā uz pakalpojumiem papildus preču pieklūstamības noteiktajām prasībām informācija ir jāpasniedz lietotājam saprotamā un uztveramā veidā, netekstuāls saturs ir jāpapildina ar alternatīvu attēlojumu. Arī atsevišķiem pakalpojumiem, kā piemēram, elektronisko sakaru pakalpojumam, tai skaitā ārkārtas gadījumu saziņai, Noteikumi nosaka detalizētas prasības, piemēram, teksta, balss, video saziņas sinhronizēšanai.

Pakalpojuma sniedzējam ir jāsniedz informācija par pieklūstamības elementiem un to iztrūkumiem, kā arī sniegtajai informācijai jābūt vienkārši saprotamai. Savukārt elektroniskās tirdzniecības pakalpojumiem, jānodrošina informācija par pārdodamo preču un pakalpojumu pieklūstamību, identifikācijas metodes, elektroniskos parakstus un maksājumu pakalpojumus, kas ir uztverami, izmantojami, saprotami un skaidri.

3. Preces un pakalpojumi, uz kuriem attiecināmas pieklūstamības prasības

Preces un pakalpojumi, kurām tiek piemērotas Likumā noteiktās pieklūstamības prasības, ir uzskaitītas Likuma 3. panta pirmajā daļā (preces), kā, piemēram, personālie datori, galddatori, piezīmjdatori, viedtālruni, planšetdatori, tādi pašapkalpošanās termināļi kā bankomāti, biļešu automāti, rindas kārtas numuriņu automāti.

Likuma 3. panta otrajā daļā uzskaitīti pakalpojumi, kā, piemēram, elektronisko sakaru pakalpojumi, elektroniskās grāmatas un to programmatūra, elektroniskās komercijas pakalpojumi, finanšu pakalpojumi.

Attiecībā uz finanšu pakalpojumu pieklūstamību [vadlīnijas](#) ir izstrādājusi Finanšu nozares asociācija, sadarbībā ar valsts institūcijām, nevalstiskajām organizācijām, banku ārpakalpojumu sniedzējiem, kas nodrošina trešo pušu pakalpojumus, piemēram, lietotāju autentifikāciju un maksājumu autorizēšanu, kā arī valodas speciālistiem un stilistiem, lai popularizētu labāko praksi pieklūstamības un iekļaujoša dizaina jomā.

Pieklūstamības prasību ievērošana attiecas arī uz gaisa, autobusu, dzelzceļa un ūdenstransporta pasažieru pārvadājumu pakalpojumu elementiem (t.sk. tīmekļvietnes, uz mobilajām ierīcēm balstīti pakalpojumi, tai skaitā mobilās lietotnes, elektroniskās biļetes un elektronisko biļešu pārdošanas pakalpojumi, pārvadājumu pakalpojumu informācijas (tai skaitā reāllaika ceļošanas) sniegšana, interaktīvi pašapkalpošanās termināļi).

Uz pilsētu un reģionālo pārvadājumu pakalpojumiem pieklūstamības prasības attiecas ierobežotā apjomā - proti, pieklūstamiem jābūt interaktīviem pašapkalpošanās termināļiem (piemēram, informācijas ekrāniem).

Laižot tirgū Likuma 3. pantā noteiktās preces un sniedzot attiecīgos pakalpojumus, **no 2025. gada 28. jūnija ir jāpiemēro Likumā, kā arī Noteikumos noteiktās pieklūstamības prasības**, saskaņā ar kurām precī projektē, ražo tā, lai to pēc iespējas vairāk varētu lietot personas ar invaliditāti un citas personas ar funkcionēšanas ierobežojumiem, kā arī noteiktas prasības pakalpojumiem, lai tos pēc iespējas vairāk varētu izmantot personas ar invaliditāti un citas personas ar funkcionēšanas ierobežojumiem.

Likums paredz pārejas nosacījumus līdz 2030. gada 27. jūnijam:

- attiecībā uz pakalpojuma līgumiem, kas nozīmē, ka attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti līdz 2025. gada 27. jūnijam Likumā noteiktās pieklūstamības prasības netiek piemērotas. Gadījumā, ja līguma darbība turpinās pēc 2030. gada 27. jūnija, pakalpojuma sniedzējam ir jānodrošina līguma atbilstību pieklūstamības prasībām;
- attiecībā uz precēm, kas nozīmē, ka pakalpojuma sniedzēji līdz 2030. gada 27. jūnijam var turpināt sniegt pakalpojumus, izmantojot preces, kuras tas likumīgi izmantojis, lai līdz minētajam datumam sniegtu līdzīgus pakalpojumus.

Pārejas nosacījumi ir attiecināmi uz pašapkalpošanās termināļiem, kurus pakalpojuma sniedzējs lietojis pakalpojuma sniegšanai līdz 2025. gada 27. jūnijam, pieļaujot to lietošanu pakalpojumu sniegšanai līdz to saimnieciski lietderīgās izmantošanas laika beigām, bet ne ilgāk kā 20 gadus pēc tam, kad uzsākta to lietošana.

Vienlaikus Likumā noteiktās piekļūstamības prasības nepiemēro:

- 1) precēm, kas laistas tirgū līdz 2025. gada 27. jūnijam;
- 2) audioierakstiem un videoierakstiem, kas publicēti līdz 2025. gada 27. jūnijam;
- 3) biroja datņu formātiem, kas publicēti līdz 2025. gada 27. jūnijam;
- 4) tīmekļvietņu un mobilo lietotņu saturam, kas nav atjaunināts vai rediģēts līdz 2025. gada 27. jūnijam.

Gadījumā, ja saimnieciskās darbības veicējs laiž tirgū tādu preci vai pakalpojumu, kas nav iekļauta Likuma 3. panta pirmajā daļā (preces) vai otrajā daļā (pakalpojumi), tad tam nav saistošas Likumā noteiktās prasības attiecībā uz piekļūstamību. Vienlaikus visi saimnieciskās darbības veicēji tiek aicināti brīvprātīgi ievērot piekļūstamības prasības, lai nodrošinātu preču un pakalpojumu pieejamību arī personām ar invaliditāti un citām personām ar funkcionēšanas ierobežojumiem.

➤ IZŅĒMUMS PAKALPOJUMA SNIEDZĒJIEM

Likums paredz, ka saimnieciskās darbības veicējs, kurš nodarbina mazāk par 10 personām un kura gada apgrozījums vai gada bilances kopsumma nepārsniedz 2 miljonus euro, un kurš sniedz Likuma darbības jomā ietilpstošos pakalpojumus, **ir atbrīvots no pienākuma ievērot pakalpojumu piekļūstamības prasības.**

Kā piemēram, gadījumā, ja pakalpojuma sniedzējs, kas nodarbojas ar elektroniskās tirdzniecības pakalpojumiem, gada apgrozījums ir 1 miljons euro un nodarbina 4 personas, tas ir atbrīvots no pakalpojumu piekļūstamības prasību ievērošanas.

Savukārt, gadījumā, ja pakalpojuma sniedzēja, kas nodarbojas ar elektroniskās tirdzniecības pakalpojumiem, gada apgrozījums ir 2,1 miljons euro un nodarbina 4 personas, kā arī, ja gada apgrozījums ir 1 miljons euro un nodarbina 10 personas, tas nav atbrīvots no pienākuma ievērot piekļūstamības prasības.

Likumā minētais izņēmums ir attiecināms uz tādiem saimnieciskās darbības veicējiem - uzņēmējiem, kuri atbilst mikrouzņēmumu definīcijai, ņemot vērā [Eiropas Komisijas 2003. gada 6. maija ieteikumu par mikro, mazo un vidējo uzņēmumu definīciju](#)² (turpmāk – Ieteikums).

Detalizētāks skaidrojums par to, pēc kādiem kritērijiem nosakāmas sīko (mikro), mazo, vidējo uzņēmumu kategorijas pieejams [Eiropas Komisijas Iekšējā tirgus, rūpniecības, uzņēmējdarbības un MVU ģenerāldirektorāta izstrādātajā rokasgrāmatā par MVU definīciju piemērošanu](#) (turpmāk – Rokasgrāmata).

No Rokasgrāmatā minētā skaidrojuma izriet, ka, ja saimnieciskās darbības veicēja uzņēmums ir partneruzņēmums vai saistīts uzņēmums (piemēram, daļa no uzņēmumu grupas, mātes/meitas uzņēmums), tad, lai noteiktu, vai uzņēmums atbilst mikrouzņēmuma definīcijā noteiktajam darbinieku skaita un kādam no finansiālajiem sliekšņiem, uzņēmuma datiem ir jāpieskaita daļu (partneruzņēmuma gadījumā) vai 100% (saistītā uzņēmuma gadījumā) datu par darbinieku skaitu un gada bilances vai apgrozījuma summas.

² Mikrouzņēmumu definē kā uzņēmumu, kurš nodarbina mazāk nekā 10 personas un kura gada apgrozījums un/vai gada bilances kopsumma nepārsniedz 2 miljonus euro

4. Būtiskas izmaiņas un nesamērīgs slogs

Saimnieciskās darbības veicēji atbilstoši Likumā noteiktajam var atsaukties uz diviem izņēmumiem. Proti, saimnieciskās darbības veicējam ir tiesības neizpildīt pieklūstamības prasības šādos gadījumos:

- ja saimnieciskās darbības veicējs var pierādīt, ka pieklūstamības prasību ievērošana rada preces vai pakalpojuma **“būtiskas izmaiņas”**. Likuma 13. panta pirmā daļa noteic, ka Likuma 4. pantā noteiktās pieklūstamības prasības piemēro tikai tādā mērā, kādā atbilstība pieklūstamības prasībām neparedz nozīmīgus preces vai pakalpojuma pārveidojumus, kuru rezultātā būtiski mainās tā pamatraksturs (“būtiskas izmaiņas”) vai nerada saimnieciskās darbības veicējam nesamērīgu slogu (“nesamērīgs slogs”). Būtiskas izmaiņas ir tādas izmaiņas, kuras liktu precei vai pakalpojumam veikt tik būtiskus vai nozīmīgus pārveidojumus, ka tas nelabvēlīgi ietekmētu pašas preces vai pakalpojuma būtību un pamatraksturu.
- savukārt **nesamērīga sloga gadījumā** saimnieciskās darbības veicējam rakstveida novērtējumā ir jāapraksta kritēriji, kas noteikti Likuma 14. pantā (tai skaitā, pieklūstamības prasību izpildes neto izmaksu samērs attiecībā pret vispārējām izmaksām, aplēstās izmaksas un ieguvumi, ieskaitot ražošanas procesus un ieguldījumus, attiecībā pret aplēstajiem ieguvumiem personām ar invaliditāti un citām personām ar funkcionēšanas ierobežojumiem, pieklūstamības prasību izpildes neto izmaksu samērs attiecībā pret saimnieciskās darbības veicēja neto apgrozījumu).

Likuma 13. panta otrā un trešā daļa **definē prasības novērtējumam**, kas saimnieciskās darbības veicējam ir jādokumentē tajā gadījumā, ja tas uzskata, ka atbilstība šā Likuma 4. pantā minētajām pieklūstamības prasībām radītu preces vai pakalpojuma būtiskas izmaiņas vai, pamatojoties uz 14. pantā norādītajiem kritērijiem, radītu nesamērīgu slogu. Likuma 13. panta trešā daļa nosaka saimnieciskās darbības veicējam pienākumu **atjaunot novērtējumu reizi piecos gados vai biežāk**, ja piedāvātais pakalpojums tiek mainīts vai ja to prasa kompetentā iestāde. Tāpat saskaņā ar 13. panta trešo daļu **novērtējums ir jādokumentē (t.i., jā sagatavo rakstveidā) un jāglabā piecus gadus**, ko aprēķina no dienas, kad attiecīgā prece pēdējo reizi piedāvāta tirgū vai, kad pakalpojums ticis pēdējo reizi sniegts. Novērtējuma rakstveida kopija ir jāiesniedz tirgus uzraudzības iestādei (preču jomā) vai kompetentajai iestādei (pakalpojumu jomā) pēc šo iestāžu pieprasījuma.

➤ **ATBRĪVOJUMS NO PIENĀKUMA NOVĒRTĒŠANU DOKUMENTĒT RAKSTVEIDĀ**

Likuma 13. panta ceturtajā daļā ir noteikts, ka tādiem saimnieciskās darbības veicējiem, kas atbilst leteikumā minētajai mikrouzņēmuma definīcijai, ir noteiktas vieglākas prasības attiecībā uz novērtējuma veikšanu, proti, mikrouzņēmumi, kas piedāvā preces, ir **atbrīvoti no pienākuma novērtējumu dokumentēt rakstveidā** un tikai pēc tirgus uzraudzības iestādes pieprasījuma tiem ir pienākums sniegt faktus, kas ir būtiski saskaņā ar minēto novērtējumu.

Likuma 13. panta sestā daļa nosaka saimnieciskās darbības veicējam pienākumu gadījumos, kad tas ir definējis būtiskas izmaiņas vai nesamērīgu slogu, par to paziņot un rakstiski informēt tirgus uzraudzības iestādi vai kompetento iestādi tajā dalībvalstī, kurā viņš laiž tirgū konkrēto

precī vai sniedz konkrēto pakalpojumu, **taču šis pienākums neattiecas uz mikrouzņēmumiem.**

➤ **IZŅĒMUMS ATSAUCEI UZ “NESAMĒRĪGU SLOGU”**

Likuma 13. panta piektā daļa noteic, ka, ja saimnieciskās darbības veicējs no citiem publiskiem vai privātiem avotiem, kas nav saimnieciskās darbības veicēja paša resursi, saņem finansējumu, kas tiek sniegts ar nolūku uzlabot piekļūstamību, tas nav tiesīgs balstīties uz šā panta pirmās daļas 2. punktu par nesamērīga sloga izņēmumu. Proti, **saimnieciskās darbības veicējs vairs nav tiesīgs definēt nesamērīgu slogu, ja ir saņemts papildu finansējums, kas paredzēts tieši piekļūstamības prasību uzlabošanai.**

5. Pienākumi ražotājiem, pilnvarotajiem pārstāvjiem, importētājiem, izplatītājiem

Likumā ir noteikti saimnieciskās darbības veicēju (t.sk. ražotāju, pilnvaroto pārstāvju, importētāju, izplatītāju) pienākumi attiecībā uz precēm, kā arī saimnieciskās darbības veicēju pienākumi sadarboties un sniegt informāciju tirgus uzraudzības iestādei - Patērētāju tiesību aizsardzības centram, kas uzraudzīs preču atbilstību Likumā un Noteikumos noteiktajām piekļūstamības prasībām.

Vienlaikus arī [Likumā par atbilstības novērtēšanu](#) ir noteikti pienākumi saimniecisko darbību veicējiem.

Katrai precei atkarībā no tās uzbūves un paredzētā pielietojuma/izmantošanas ir saistošas speciālo saskaņoto normatīvo aktu prasības, kas nosaka preces pamatprasības. Likumā un Noteikumos noteiktās prasības precēm ir papildu prasības, kādām ir jāatbilst precei, lai nodrošinātu konkrēta mērķa - piekļūstamības prasību izpildi. Līdz ar to uz precī ir attiecināmi vairāki normatīvie akti un to prasības.

Tādējādi Likumā un Noteikumos noteiktās prasības preču jomā kopumā korelē ar jau ierastu praksi preču ražošanā, importēšanā, izplatīšanā un tirgus uzraudzībā, kas noteikta jau citos Latvijas Republikas un Eiropas Savienības tiesību aktos. Lai nodrošinātu, ka saimnieciskās darbības veicējs nodrošina preču atbilstību Likumā un Noteikumos noteiktajām piekļūstamības prasībām, tam, līdzīgi kā īstenojot citos tiesību aktos noteiktās preču atbilstības prasības (piemēram, elektropreču drošuma jomā), ir jāveic šādas darbības:

- tehniskās dokumentācijas sagatavošana,
- atbilstības novērtēšanas procedūra saskaņā ar Likuma 7. pantu,
- preces marķēšana ar CE zīmi, ja ar atbilstības novērtēšanas procedūru ir pierādīts, ka prece atbilst piemērojamajām piekļūstamības prasībām.

Uz CE zīmi attiecas vispārīgie principi, kas noteikti [Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 9. jūlija regulas \(EK\) Nr. 765/2008, ar ko nosaka prasības akreditācijai un atceļ Regulu \(EEK\) Nr. 339/93](#) 30. pantā.

- atbilstību apliecinošā dokumenta sagatavošana,
- preces lietotājam (uzstādītājam) nepieciešamās dokumentācijas kā lietošanas, uzstādīšanas un citu instrukciju sagatavošana.

Vienlaikus saimnieciskās darbības veicējam (ražotājam, pilnvarotajam pārstāvim, importētājam, izplatītājam) noteikti pienākumi sadarboties ar tirgus uzraudzības iestādi (t.i. Patērētāju tiesību aizsardzības centru) un pēc tirgus uzraudzības iestādes pieprasījuma sniegt visu nepieciešamo informāciju un dokumentāciju, lai pierādītu preces atbilstību Likuma un Noteikumu prasībām, un sadarboties ar tirgus uzraudzības iestādi, lai novērstu tirgū laisto preču neatbilstību piemērojamām piekļūstamības prasībām.

Informējot patērētājus par precī, ir jānorāda to identificējošas pazīmes, preces būtiskākās īpašības un informācija par nozīmīgiem komplektācijas elementiem. Būtiski informēt patērētājus, ja preces lietošanai/izmantošanai ir noteikti kādi ierobežojumi vai konstatētas neatbilstības. Raksturojot precī, var tikt izmantots ne vien teksta veidā sniegts apraksts, bet arī elektroniskajai videi atbilstošas attēlu (grafiskās), video un audio iespējas.

Ziņu nesniegšana par precī³ vai patiesībai neatbilstošu ziņu sniegšana par to, ka attiecībā uz preci ir apliecināta atbilstība⁴ var tikt uzskatīta par negodīgu (maldinošu) komercpraksi. Saskaņā ar [Patērētāju tiesību aizsardzības likuma](#) 4. panta otro daļu patērētājam nepieciešams saņemt pilnīgu informāciju par precī, t.sk. tās lietošanas ierobežojumiem.

5.1. Pienākumi ražotājiem

Ražotāju pienākumi ir norādīti Likuma 6. pantā.

Būtiskākie ražotāja pienākumi ir:

- nodrošināt preces atbilstību piekļūstamības prasībām;
- veikt atbilstības novērtēšanu, sagatavot tehnisko dokumentāciju;
- sagatavot atbilstības deklarāciju un marķēt ar CE zīmi.

Kas ir atbilstības novērtēšana?

Tā ir iekšējā ražošanas kontrole, ar kuru ražotājs izpilda Likumā noteiktās prasības attiecībā uz tehniskās dokumentācijas sagatavošanu, pārrauga ražošanas procesu, lai nodrošinātu preces atbilstību tehniskajai dokumentācijai un piekļūstamības prasībām.

Kas ir tehniskā dokumentācija?

Pēc tehniskās dokumentācijas ir iespējams pārliecināties par preces atbilstību piekļūstamības prasībām un, ja ražotājs ir piemērojis Likuma 13. pantā paredzēto atrunu, pierādīt, ka attiecīgo piekļūstamības prasību ievērošana radītu būtiskas izmaiņas vai nesamērīgu slogu. Tehniskajā dokumentācijā norāda tikai piemērojamās prasības un, ciktāl tas nepieciešams novērtēšanai, ietver informāciju par preces projektēšanu, ražošanu un darbību.

Tehniskajā dokumentācijā iekļauj:

- 1) vispārīgu preces aprakstu;
- 2) pilnībā vai daļēji piemēroto saskaņoto standartu un to tehnisko specifikāciju sarakstu, atsauces uz kurām ir publicētas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī, un, ja minētie saskaņotie standarti vai tehniskās specifikācijas nav piemērotas, iekļauj to risinājumu aprakstu, kuri īstenoti, lai ievērotu piekļūstamības prasības. Ja saskaņotos standartus vai tehniskās specifikācijas piemēro daļēji, tehniskajā dokumentācijā norāda piemērotās daļas.

Kas ir atbilstības deklarācija?

Lai apliecinātu preces atbilstību piekļūstamības prasībām, saimnieciskās darbības veicējs sagatavo atbilstības deklarāciju atbilstoši Noteikumu [pielikumā](#) norādītajam paraugam.

Ražotājs glabā tehnisko dokumentāciju un atbilstības deklarāciju piecus gadus pēc preces laišanas tirgū.

Ja prece tiek ražota sērijveidā, ražotājs izstrādā kontroles procedūras, lai nodrošinātu pastāvīgu preces atbilstību piekļūstamības prasībām, un ņem vērā izmaiņas preces konstrukcijā vai raksturlielumos, kā arī izmaiņas piemērojamajos standartos vai tehniskajās specifikācijās.

³ *Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma* 10.panta pirmās daļas 1. un 2.punkts

⁴ *Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma* 11.panta pirmās daļas 4.punkts

Ražotājs nodrošina, ka tirgū laistās preces ir marķētas, norādot tipu, partijas vai sērijas numuru vai citu identificējošo elementu, vai, ja preces izmēra vai veida dēļ tas nav iespējams, nodrošina, ka nepieciešamā informācija ir sniegta uz iepakojuma vai precei pievienotajā dokumentā.

Ražotājs uz preces norāda savu vārdu, nosaukumu vai reģistrēto preču zīmi, vienu adresi un saziņai ar to nepieciešamo **kontakta informāciju** vai, ja tas nav iespējams, minēto informāciju norāda uz iepakojuma vai precei pievienotajā dokumentā. Kontakta informācija ir skaidra, saprotama un viegli uztverama.

Ražotājs nodrošina, ka precei ir pievienota lietošanas instrukcija un drošuma informācija valsts valodā. Lietošanas instrukcija un drošuma informācija, kā arī cita uz preces norādītā informācija ir skaidra, saprotama un viegli uztverama.

Ražotājs, kurš uzskata vai kuram ir pamats uzskatīt, ka prece, kuru tas laidis tirgū, neatbilst piekļūstamības prasībām, nekavējoties veic korektīvas darbības, lai nodrošinātu minētās preces atbilstību piekļūstamības prasībām vai, ja nepieciešams, to izņemtu no tirgus, un informē tirgus uzraudzības iestādi, norādot detalizētu informāciju par neatbilstību un veiktajām korektīvajām darbībām. Šādiem gadījumiem ražotājs uztur reģistru, kurā iekļauta informācija par piemērojamām piekļūstamības prasībām neatbilstošām precēm un ar tām saistītajām sūdzībām.

Pēc tirgus uzraudzības iestādes pamatota pieprasījuma ražotājs sniedz tai visu nepieciešamo informāciju un dokumentāciju valsts valodā, lai pierādītu preces atbilstību piekļūstamības prasībām.

Pēc tirgus uzraudzības iestādes pieprasījuma ražotājs sadarbojas ar to, lai novērstu tirgū laisto preču neatbilstību tām piemērojamām piekļūstamības prasībām.

Importētāju un izplatītāju uzskata par ražotāju un tam ir Likumā noteiktie pienākumi, ja tas laiž tirgū preces ar savu vārdu, nosaukumu vai preču zīmi vai izmaina tirgū laisto precī tā, ka var tikt ietekmēta preces atbilstība tai piemērojamām piekļūstamības prasībām.

5.2. Pienākumi pilnvarotajiem pārstāvjiem

Pilnvarotā pārstāvja pienākumi ir norādīti Likuma 8. pantā.

Ražotājs ar rakstveida pilnvaru var iecelt pilnvaroto pārstāvi. Pilnvarotā pārstāvja pilnvarās neietilpst Likuma 6. panta pirmajā daļā noteiktie pienākumi un tehniskās dokumentācijas izstrāde.

Būtiskākiem pilnvaroto pārstāvju pienākumi ir:

- glabāt un nodrošināt tirgu uzraudzības iestādei pieejamu preces atbilstības deklarāciju un tehnisko dokumentāciju;
- pēc tirgus uzraudzības iestādes pamatota pieprasījuma sniegt informāciju un dokumentāciju, kas pierāda preces atbilstību piekļūstamības prasībām;
- sadarbība ar tirgus uzraudzības iestādēm, lai novērstu preces neatbilstību piekļūstamības prasībām.

5.3. Pienākumi importētājiem

Importētāju pienākumi ir norādīti Likuma 9. pantā.

Būtiskākie importētāja pienākumi ir:

- nodrošināt, ka importētās preces atbilst piekļūstamības prasībām (precēm ir veikta atbilstības novērtēšanas procedūra, sagatavota atbilstoša tehniskā dokumentācija, marķētas ar CE zīmi, pievienota nepieciešamā dokumentācija);
- sadarbība ar ražotājiem un uzraudzības iestādēm, lai nodrošinātu atbilstību.

5.4. Pienākumi izplatītājiem

Izplatītāju pienākumi ir norādīti Likuma 10. pantā.

Likumā noteikts, ka, precī piedāvājot tirgū, izplatītājs rīkojas pienācīgi rūpīgi attiecībā uz šajā likumā noteiktajām piekļūstamības prasībām. Tas nozīmē, ka izplatītājam ir jāseko, lai prece atbilstu piekļūstamības prasībām.

Būtiskākie izplatītāju pienākumi ir:

- pārliecināties, ka preces atbilst piekļūstamības prasībām un ir atbilstoši marķētas ar CE zīmi, tām pievienota nepieciešamā dokumentācija;
- veikt atbilstošu preces uzglabāšanu un transportēšanu.

6. Pienākumi pakalpojumu sniedzējiem

Pakalpojuma sniedzēja pienākumi ir norādīti Likuma 12. pantā. Pakalpojumu sniedzējam ir pienākums nodrošināt, ka pakalpojumi atbilst Likuma 4. pantā un Noteikumos noteiktajām saistošajām piekļūstamības prasībām.

Likumā noteikts, ka pakalpojuma sniedzējs lietošanas noteikumos vai līdzvērtīgā dokumentā ietver informāciju par pakalpojuma atbilstību piekļūstamības prasībām un, ciktāl tas nepieciešams novērtēšanai, apraksta pakalpojuma projektu un darbību. Papildus [Patērētāju tiesību aizsardzības likumā](#) noteiktajām prasībām par informāciju, kas sniedzama patērētājiem, pakalpojuma sniedzējs lietošanas noteikumos vai līdzvērtīgā dokumentā ietver:

- 1) vispārīgu pakalpojuma aprakstu piekļūstamos formātos;
- 2) aprakstu un paskaidrojumus, kas nepieciešami, lai pakalpojuma saņēmējs saprastu pakalpojuma darbību un funkcionalitāti;
- 3) apliecinājumu tam, ka pakalpojuma sniegšanas process un tā pārraudzība nodrošina pakalpojuma atbilstību Likuma 12. pantā noteiktajām prasībām, kā arī atbilstību piekļūstamības prasībām.

Vienlaikus Likuma 12. panta trešajā daļā noteikts, ka, lai ievērotu iepriekš minētās prasības, pakalpojuma sniedzējs var pilnībā vai daļēji piemērot saskaņotos standartus un tehniskās specifikācijas, atsaucies uz kurām ir publicētas Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī.

Neatbilstības gadījumā pakalpojuma sniedzējs veic korektīvos pasākumus, lai panāktu pakalpojuma atbilstību piemērojamām piekļūstamības prasībām. Ja pakalpojums neatbilst piemērojamām piekļūstamības prasībām, pakalpojuma sniedzējs par to nekavējoties informē kompetentās iestādes tajās dalībvalstīs, kurās pakalpojums tiek sniegts, norādot sīku informāciju, jo īpaši par neatbilstību un veiktajiem korektīvajiem pasākumiem.

Tāpat pakalpojumu sniedzējam ir arī pienākums pēc kompetentās iestādes pieprasījuma iesniegt tai visu informāciju, kas nepieciešama, lai apliecinātu pakalpojuma atbilstību piemērojamām piekļūstamības prasībām, kā arī sadarboties ar kompetento iestādi, lai panāktu pakalpojuma atbilstību piekļūstamības prasībām.

7. Rīcība gadījumos, kad saimnieciskās darbības veicējs neizpilda prasības attiecībā uz pieklūstamības prasību ievērošanu precēm

Patērētājs sūdzību par preces neatbilstību pieklūstamības prasībām vispirms iesniedz attiecīgajam pārdevējam (uzņēmējam).

Preču atbilstību pieklūstamības prasībām sākot no 2025. gada 28. jūnija uzraudzīs tirgus uzraudzības iestāde - Patērētāju tiesību aizsardzības centrs.

Gadījumā, ja uzņēmējam sākotnēji sūdzību neizdevās atrisināt ar patērētāju pārrunu ceļā, tad patērētājam jāiesniedz attiecīgajam uzņēmējam rakstveida pieprasījums, norādot:

- 1) vārdu, uzvārdu, dzīvesvietas adresi un kontaktinformāciju;
- 2) iesnieguma iesniegšanas datumu;
- 3) strīda būtību, pieprasījumu un pamatojumu.

Uzņēmējam 15 darba dienu laikā no iesnieguma saņemšanas dienas jāsniedz patērētājam atbilde: piekrist pildīt prasībās vai pamatotu atteikumu pildīt prasībās. Atteikuma gadījumā atbilde jāsniedz rakstiskā formātā.

Vienlaikus, ja uzņēmējs patērētājam nesniegs atbildi, tiks uzskatīts, ka uzņēmējs atsakās pildīt patērētāja pieprasījumu.

Tādējādi, ja sūdzību neizdevās atrisināt pārrunu ceļā, patērētājs vēršas [Patērētāju tiesību aizsardzības centrā](#) [Patērētāju tiesību aizsardzības likumā](#) noteiktajā kārtībā.

Ja tirgus uzraudzības iestāde konstatē preces neatbilstību pieklūstamības prasībām, tā ir tiesīga pieprasīt, lai saimnieciskās darbības veicējs noteiktā termiņā veic nepieciešamas korektīvās darbības. Ja korektīvās darbības netiek veiktas, tad Patērētāju tiesību aizsardzības centrs var uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu un pieņemt lēmumu saskaņā ar [likuma "Par atbilstības novērtēšanu"](#) III¹ nodaļu.

Ja tirgus uzraudzības iestādei ir pamatots iemesls uzskatīt, ka prece neatbilst pieklūstamības prasībām, saimnieciskās darbības veicējs veic attiecīgas korektīvās darbības, kas var ietvert preces novērtējumu, aptverot visas Likumā un Noteikumos noteiktās prasības. Preces novērtējums var iekļaut sevī preces priekštestēšanu un/vai ekspertīzi, t.sk. pieaicinot ekspertus. Ja novērtējuma veikšanai nepieciešams veikt preces ekspertīzi, to organizē tirgus uzraudzības iestāde un izdevumus par to sedz atbilstoši likumam "Par atbilstības novērtēšanu". Minētajā novērtēšanā iesaistītajam saimnieciskās darbības veicējam ir pienākums sadarboties ar tirgus uzraudzības iestādi.

Ja tirgus uzraudzības iestāde pēc novērtējuma precei konstatē būtiskas neatbilstības, tā pieprasa attiecīgajam saimnieciskās darbības veicējam veikt visus atbilstīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka attiecīgā prece, atbilst visām piemērojamajām prasībām vai nepieciešamības gadījumā to izņemtu no tirgus vai atsauktu termiņā, ko var noteikt tirgus uzraudzības iestāde. Vienlaikus, nākamajām preču modeļa partijām ir jānodrošina atbilstība Likumā un citos precei saistošajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Tirgus uzraudzības iestāde uzdod saimnieciskās darbības veicējam pienākumu novērst preces neatbilstību, ja konstatēts kāds no Likuma 20. panta pirmajā daļā konstatētajiem trūkumiem:

- 1) CE zīme ir uzlikta, pārkāpjot Likuma [17. pantu](#) vai Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 9. jūlija regulas (EK) Nr. [765/2008](#), ar ko nosaka prasības akreditācijai un atceļ regulu (EEK) Nr. [339/93](#) 30. pantu;
- 2) CE zīme nav uzlikta;

- 3) nav sagatavota atbilstības deklarācija;
- 4) atbilstības deklarācija nav sagatavota pareizi;
- 5) tehniskā dokumentācija nav pieejama vai ir nepilnīga;
- 6) Likuma [6. panta](#) sestajā daļā vai [9. panta](#) ceturtajā daļā minētā informācija nav sniegta, ir nepatiesa vai nepilnīga;
- 7) nav izpildīta kāda no Likuma [6.](#) vai [9. pantā](#) noteiktajām administratīvajām prasībām.

Gadījumā, ja kāda no iepriekš minētajām formālajām neatbilstībām nav novērsta, tirgus uzraudzības iestāde nosaka ierobežojumus preces laišanai tirgū vai aizliedz preci piedāvāt tirgū, vai pieprasa tās izņemšanu no tirgus.

8. Rīcība gadījumos, kad pakalpojuma sniedzējs neizpilda pieklūstamības prasību ievērošanu pakalpojumiem

Patērētājs vai pasažieris sūdzību par pakalpojuma neatbilstību pieklūstamības prasībām vispirms iesniedz attiecīgajam pakalpojuma sniedzējam (uzņēmējam).

Pakalpojuma sniedzējs mēneša laikā no rakstveida sūdzības saņemšanas dienas sagatavo rakstveida atbildi, informējot par iespējamu risinājumu, pasākumiem neatbilstības novēršanai vai pamatotu atteikumu.

Ja objektīvu iemeslu dēļ nav iespējams sniegt atbildi mēneša laikā, pakalpojuma sniedzējs, norādot pamatojumu, ir tiesīgs pagarināt atbildes sniegšanas laiku uz diviem mēnešiem. Savukārt pakalpojuma sniedzējs atbildi uz patērētāja sūdzību par elektronisko sakaru pakalpojuma pieklūstamību sniedz [likumā "Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem"](#) noteiktajā termiņā.

Savukārt, ja minētajā kārtībā patērētāja vai pasažiera sūdzība nav atrisināta vai pakalpojuma sniedzējs nav sniedzis atbildi, patērētājam un pasažierim ir tiesības vērsties attiecīgajā kompetentajā iestādē.

Pakalpojumu atbilstību pieklūstamības prasībām sākot no 2025. gada 28. jūnija uzraudzīs šādas kompetentās iestādes:

Iestāde	Pakalpojumi
Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija	Elektronisko sakaru pakalpojumi
Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome	Pakalpojumi, kas nodrošina piekļuvi audiovizuāliem elektronisko plašsaziņas līdzekļu pakalpojumiem
Civilās aviācijas aģentūra	Likuma 3. panta otrās daļas 3. punkta "a", "b", "d" un "e" apakšpunktā minētie pasažieru gaisa pārvadājumu pakalpojumu elementi
Autotransporta direkcija	Autobusu un iekšzemes dzelzceļa pasažieru pārvadājumu pakalpojumi
Valsts dzelzceļa administrācija	Starptautisko dzelzceļa pasažieru pārvadājumu pakalpojumi
Patērētāju tiesību aizsardzības centrs	Finanšu pakalpojumi, elektroniskās grāmatas, to programmatūra, elektroniskās tirdzniecības pakalpojumi, ūdenstransporta pasažieru pārvadājumu pakalpojumi un Likuma 3. panta otrās daļas 3. punkta "c" apakšpunktā minētie pasažieru gaisa pārvadājumu pakalpojumu elementi

Pašvaldība

attiecībā uz Likuma 3. panta otrās daļas 3. punkta "e" apakšpunktā noteiktajiem Pilsētas autobusu, tramvaju un trolejbusu interaktīvie pašapkalpošanās termināļiem

Ja kompetentā iestāde, veicot sūdzības izvērtēšanu, konstatē, ka pakalpojumu sniedzējs nav ievērojis pieklūstamības prasības, tā ir tiesīga ierosināt pakalpojuma sniedzējam noteiktā termiņā labprātīgi novērst konstatēto.

Ja pakalpojuma sniedzējs labprātīgi nenovērš pakalpojuma neatbilstību pieklūstamības prasībām, kompetentā iestāde ir tiesīga pieņemt lēmumu, ar kuru uzdod veikt nepieciešamās darbības neatbilstības novēršanai un nosaka termiņu šo darbību veikšanai.

Ja pakalpojuma sniedzējs administratīvo aktu neizpilda labprātīgi, kompetentā iestāde atbilstoši [Administratīvā procesa likuma](#) 40. - 42. nodaļas noteikumiem var veikt administratīvā akta piespiedu izpildi. Administratīvā procesa likuma 370. pants noteic, ka ja administratīvais akts uzliek adresātam pienākumu izpildīt noteiktu darbību vai atturēties no noteiktas darbības un viņš šo pienākumu nepilda, adresātam var uzlikt piespiedu naudu.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 370. panta trešo daļu pakalpojuma sniedzējam piespiedu nauda var tikt piemērota līdz 10 000 *euro*.

Nosakot piespiedu naudas summu, kompetentā iestāde ievēro samērīguma principu, kā arī adresāta mantisko stāvokli. Līdz ar to kompetentā iestāde piespiedu naudas apmēra noteikšanā var būt elastīga, tomēr galvenais šādu procesuālo darbību mērķis ir sasniegt, lai pārkāpums tiktu novērsts un nodrošināta pakalpojuma atbilstība pieklūstamības prasībām.

Tāpat jāņem vērā, ka atbilstoši Administratīvā procesa likuma 370. panta otrajai daļai piespiedu naudu var uzlikt atkārtoti, līdz adresāts izpilda vai pārtrauc attiecīgo darbību. Atkārtoti piespiedu naudu var uzlikt ne agrāk kā septiņas dienas pēc iepriekšējās reizes, ja adresāts šo septiņu dienu laikā joprojām nav izpildījis vai nav pārtraucis attiecīgo darbību.